

ONA TILI VA ADABIYOT

1. Tarkibidagi jarangsiz undoshni jarangli jufti bilan almashtirib yangi ma'noli so'z hosil qilish mumkin bo'lgan so'zlar qatorini aniqlang.
A) *tarz, tovon, ganch* B) *tom, solih, qarz*
C) *tog', sog', xiyla* D) *don, o'z, dil*
2. Qaysi gapda imloviy xatoga yo'l qo'yilmagan?
A) *Yurtimizda yildan-yilga iste'dodli yoshlar safi kengayib bormoqda.*
B) *Ma'suliyatli topshiriq ko'pincha shu bo'linmaga topshirilar edi.*
C) *Vatan ravnaqi yo'lida g'ayrat bilan mehnat qilayotgan yurtdoshlarimizni olqishlaylik.*
D) *O'zbekiston Respublikasida 9-may xotira va qadrlash kuni deb e'lon qilingan.*
3. So'z imlosida sodir bo'ladigan fonetik o'zgarishlar to'g'ri izohlangan javobni aniqlang.
A) *"k" va "q" undoshi bilan tugagan barcha so'zlarga egalik shakllari qo'shilganda tovush almashishi kuzatiladi.*
B) *Kelishik qo'shimchalari qo'shilishi natijasida so'z asosida tovush almashishi bilan bog'liq fonetik o'zgarish kuzatilishi mumkin.*
C) *Ayrim fe'llarga nisbat qo'shimchasi qo'shilishi natijasida tovush tushishi bilan bog'liq fonetik o'zgarish kuzatilishi mumkin.*
D) *Ayrim fe'llarga o'tgan zamon sifat-dosh shakli qo'shilganda fe'l asosida fonetik o'zgarish kuzatiladi.*
4. Qaysi javobda berilgan gaplar juftligida o'zaro ma'nodosh so'zlar qatnashgan?
A) *Kechqurunlari shahar yana ham chiroyli bo'lib ketarkan.*
Kamtarinlik ham inson husnini yana-da oshirar ekan.
B) *Oh, go'zal Farg'onaning husni bugun qandoq emish...*
Favvoralar shahrimiz ko'rkini ko'z-ko'z qilib turibdi.
C) *Bu yigit juda tanti ekan.*
Qo'shnimiz erka o'g'lini yer-u ko'kka ishonmaydi.
D) *Xonaga bir norg'ul yigit kirib keldi.*
Salimjon bolaligida juda nimjon edi.
5. *Yoshliging g'animat, bolam, o'sib, un, Chiqarma behuda sado hamda un. Ko'r, quyosh tig'ida va tegirmonda Ezilib so'ng aziz bo'ldi bug'doy – un.*
Ushbu parchada ajratib ko'rsatilgan so'zlar haqida berilgan qaysi fikr to'g'ri?
A) *1- va 2-misradagi so'zlar bir xil turkumga mansub so'zlar sifatida o'zaro omonim sanaladi.*
B) *2- va 4-misradagi so'zlar har xil turkumga mansub so'zlar sifatida o'zaro omonim sanaladi.*
C) *Ular bir xil va har xil turkumga mansub so'zlar sifatida o'zaro omonim sanaladi.*
D) *Ular bir so'zning turli ma'nolarini ifodalovchi so'zlar sanaladi.*
6. Qaysi javobda barcha sodda yasama so'zlarning yasaliş asosi bir xil so'z turkumiga mansub?
A) *Madaniy axloq kishining yurishida, so'zlashishida, odamlar bilan xayrlashishida aks etadi.*
B) *Bilimdon, madaniyatli odam bilan johil, savodsiz o'rtasida yer bilan osmoncha farq bor.*
C) *Iste'dodli, bilimdon, yangilikka intiluvchan yoshlar o'qish uchun chet ellarga yuborilmoqda.*
D) *Aqlliga aytdim, angladi – bildi, aqlsizga aytdim, shaqillab kuldi.*
7. Quyidagi qaysi gapda o'zaro omonim ko'makchi morfemalar qatnashgan?
A) *Yuz tilim bo'ldi dilim bir bevafoing dastidan.*
B) *Ko'rik-tanlovda biz g'olib bo'ldik.*
C) *Bu qaro ko'zlar neni ko'zlar?*
D) *Yaxshilikka yaxshilik qaytarish lozimligini esingdan chiqarma.*
8. Qaysi gapdagi sifatlarning barchasi ma'nosiga ko'ra bir guruhga mansubdir?
A) *Baqqol amaki o'zi pakana-yu, lekin yuzi katta, peshonasi keng, iyagi kalta, tabiatan kamgap odam.*
B) *Uning chaqnoq ko'zlari, siyrak qoshi, o'ychan turishi katta bardoshini, sadoqatini aks ettirib turardi.*
C) *Hovlilardan ko'tarilgan tutunlar ko'kimtir, mayin mavj bilan tiniq, sovuq havoda suzadi.*
D) *Yalqov kishi – qo'rqqoq va g'ayratsiz bo'ladi; g'ayratsiz, qo'rqqoq kishi – maqtanchoq bo'ladi.*

9. Ravishlarning ma'nosiga ko'ra ikki turi qatnashgan gapni toping.
- A) *Munisa kamtarona tabassum bilan sekin qarab qo'ydi.*
 B) *Bugungi kelishuv haqida bafurja gaplashib oldik.*
 C) *Allamahalgacha farg'onalik chorvadorlar o'tovida chaqchaqlashib o'tirdik.*
 D) *Kechqurun salqin bo'ldi, ertalab biroz shudring tushdi.*
10. Tarkibida nisbat qo'shimchasi mavjud bo'lgan yasama fe'l ishtirok etgan gapni aniqlang.
- A) *Boshida tashvishi bo'lishiga qaramay, bolani erkalashga, tarbiyalashga vaqt topdi.*
 B) *Daryoga doimiy ravishda irmoqlar kelib qo'shilib turmasa, uning oqimi jo'shqin bo'la olmaydi.*
 C) *Shunisi borki, yarador oyog'i ko'proq lat yegan bo'lsa kerak, u qop ko'targanda qiynalib yurdi.*
 D) *Uning xayollarini to'lin oy tog' daralariga olib ketardi.*
11. *Tumanimizda yangi inshoot barpo qildi.* Ushbu gapning kesimi majhul nisbatdagi fe'lga aylantirilganda sodir bo'ladigan grammatik o'zgarish to'g'ri ko'rsatilgan javobni aniqlang.
- A) *Fe'lda ifodalangan mayl ma'nosi o'zgaradi.*
 B) *O'timli fe'lning o'timsiz fe'lga aylanishi kuzatiladi.*
 C) *Ushbu gap shaxsi noma'lum gapga aylanadi.*
 D) *Fe'lda ifodalangan zamon ma'nosida o'zgarish kuzatiladi.*
12. *Qimmat ham o'sha sehrgar kampirning uyiga kelib qolibdi, ammo u kampirga hatto bir og'iz ham shirin so'z aytmabdi, dangasaligi va qo'polligi tufayli kampirning marhamatiga sazovor bo'la olmabdi.*
 Ushbu gapdagi yordamchi so'zlarga mansub birliklar haqida berilgan to'g'ri fikrni toping.
- A) *Gapda yuklamalar bir xil gap bo'laklariga qo'shimcha ma'no yuklashga xizmat qilgan.*
 B) *Yordamchi so'zlarning har bir turkumiga oid birliklar ishtirok etgan.*
 C) *Sof va vazifadosh ko'makchi qatnashgan.*
 D) *Bog'lovchining vazifasiga ko'ra ikki turi qatnashgan.*
13. Qaysi gapda hokim qismi sifat bilan ifodalangan boshqaruv munosabatli so'z birikmasi qatnashgan?
- A) *Dunyoda onadan mehribonroq inson bo'lmasa kerak.*
 B) *Agar birorta kichikroq baliq suv yuziga suzib chiqsa, mushuk bir hamla bilan ushlab olarkan.*
 C) *Shunda pastakkina bir uydan dahshatli faryod eshitildi.*
 D) *Bu ish juda nozik, nihoyatda muhim edi.*
14. Qaysi gapda qaralmish egaga tobelanib kelgan?
- A) *O'sha tunning dahshatini eslash unga qattiq azob berar edi.*
 B) *Azobdan qiynalgan Manzuraga bu shaharning tuni behad uzunday edi.*
 C) *Sanoqsiz chiroqlar yorug'ida bog' to'lin oy nuriga cho'nganday so'limlik kasb etgan edi.*
 D) *Bu so'limlik ham uning kayfiyatini yaxshilashga qodir emas edi.*
15. *Yaxshi so'zga uchar qushlar el bo'lar, Yomon so'zga pashsha kuchi fil bo'lar.*
 Ushbu gap haqidagi qaysi fikr to'g'ri emas?
- A) *Egalar tub so'zlar bilan ifodalangan.*
 B) *Ega vazifasini bajargan qaralmish qatnashgan.*
 C) *Ega vazifasini bajargan sifatlanmish qatnashgan.*
 D) *Egalar turli so'z turkumiga oid so'zlar bilan ifodalangan.*
16. Mustaqil va nomustaqil vositali to'ldiruvchi qatnashgan gapni aniqlang.
- A) *Nafsing bilan maslahat qilishdan avval hamyoning bilan kengash.*
 B) *Yaxshiga yaxshi nom fe'lidan yetar.*
 C) *Bu qarorni amalga oshirishdagi birinchi qadam – o'qish.*
 D) *Biz, avvalo, poyonsiz dalalaringni, olamdagi bor go'zallikni o'z bag'rida yashirib yotgan yam-yashil bog'laringni, anhorlarda sharaqlab oqqan suvlaringni o'ylaymiz.*

17. Qaysi javobda aralash murakkab qo'shma gap berilgan?
- A) *Kishilarning huquqiy ongi yuksalsa, har kim o'z haq-huquqini bilsa, jamiyatda demokratiya rivojlanadi.*
- B) *Sabr boshimizga kelgan balo va qazolarga chidamli bo'lishimizni talab etadi, shuning uchun ham, avvalo, har bir ishda sabr bilan harakat qilish lozim.*
- C) *Bag'rim yoniq, yuzim qora, ko'nglim siniq, bo'yim bukik, sening ziyoratingga keldim, sultonim.*
- D) *Bilingki, hunarsiz kishi quruq savlatdir, quruq savlat esa qotib turgan suratga o'xshaydi.*
18. Bosh gap qismida uyushgan bo'laklar ishtirok etgan ergash gapli qo'shma gapni toping.
- A) *Shu sayrdan, tabiatning go'zalligidan nash'a va safo tuygan bu aqlli jonivorlarning tiniq ko'zlarida xushnudlik ifodasini ko'raman.*
- B) *Bahor kelsa, boshlanar bog'da bulbul xonishi, Sa'va, qumri nag'masi, suralay tovlanishi.*
- C) *Kim chaqqon va tez harakat qilsa, yutuq o'shaniki bo'ladi.*
- D) *Quyosh bosh ko'tarib chiqadi-yu, uxlab yotgan dov-daraxtlar, giyohlar borliqni uyg'otib yuboradi.*
19. Berilgan qaysi gapda qo'shimcha qo'llash bilan bog'liq uslubiy xatolikka yo'l qo'yilmagan?
- A) *O'sha kuni kechasiyoq qahramonliklar ko'rsatib, shon-u shuhrat taratib, o'qituvchilarimni, Otajon Azizovichni hayratda qoldirish niyatida safarga otlandim.*
- B) *Hukmdor dehqonni vaqtning qanchalar qadrlashini ko'rib afv qildi va unga tasannolar aytdi.*
- C) *Xulqini tarbiya qilgan qizning odobi oltinga qimmatli, injudan qadrli bir boylikdirki, bu kabi qizlarni barcha orzu qiladi.*
- D) *Yosh avlod tarbiyasi faqat ota-ona, mahalla-ko'ynigina emas, balki butun jamiyatning e'tiborida bo'lishi kerak.*
20. Qaysi qo'shma gap qismlari orasida // belgisi o'rnida tire qo'yilishi lozim?
- A) *Oltmishga kirib bildim // umrim bekorga o'tmabdi.*
- B) *Terakzorlar xushbichim // bog'larda hamma yoq jim.*
- C) *Yulduzlarni xayolida har xil rangga bo'yab ko'rdi // yulduzlar o'z rangida xira miltillab turaverdi.*
- D) *Kurashda bir tabiat qonuni bor // davrada mag'lub bo'lgan polvon taqdirga tan berib ketmaydi.*
21. O'ziga bino qo'ygan, qahri qattiq, ammo ko'ngilchanligi tufayli asarning bosh qahramonlarini o'limga mahkum etsa-da, ularning xiyonat tufayli mashaqqatlarga duch kelganini eshitib afv etgan podsho obrazi qaysi xalq dostonida uchraydi?
- A) "Ravshan" B) "Kuntug'mish"
- C) "Rustamxon" D) "Alpomish"
22. Tushida bog'da gul terib yurgan qizni ko'rib: "Ne gul terursen? O'zing gulshanda ko'rki gul erursen", deya murojaat etgan oshiq yigit nomi ko'rsatilgan javobni aniqlang.
- A) *Farhod ("Farhod va Shirin")*
- B) *Qays ("Layli va Majnun")*
- C) *Kuntug'mish ("Kuntug'mish")*
- D) *Suhayl ("Suhayl va Guldursun")*
23. Qaysi javobda Alisher Navoiy "Xamsa"sining beshinchi dostoni voqealariga oid ma'lumot berilgan?
- A) *Asar qahramonlaridan biri boshidagi tojidan voz kechib, bu bilan baxtiyorlikka erishgan.*
- B) *Asar qahramonlaridan biri yorini Sulaymonga, o'zini esa uning sevgilisi Bilqisga qiyoslab unga maktub yozgan.*
- C) *Asar qahramonlaridan biri o'zini "tojir" (savdogar), hamrohini esa "qulim" deb yolg'ondan tanishtirishi oqibatida tanasi shishib, yorilib o'ladi.*
- D) *Asar qahramonlaridan biri o'g'liga o'z otasining ismini qo'yadi.*

24. Zahiriddin Muhammad Boburning aruz vazni haqida yozgan risolasi nomi keltirilgan javobni belgilang.
- A) "Mezon ul-avzon"
 B) "Muxtasar"
 C) "Aruz haqida"
 D) "Ilmi ash'orning qoidai avzoni"
25. Sharob ichib, otga minib ketayotganda oti hurkishi natijasida yerga yiqilib o'lgan va bu dunyodan imonsiz ketgan qozi haqida qaysi asarda hikoya qilinadi?
- A) "Miftoh ul-adl" (Xoja)
 B) "Rohati dil" (Xo'janazar Huvaydo)
 C) "Zarbulmasal" (Gulxaniy)
 D) "Shajarayi turk" (Abulg'ozzi Bahodirxon)
26. Abdulla Qahhor O'tkir Hoshimovning qaysi asarini o'qib, "sof, samimiy, tabiiy, iliq, rohat qilib o'qiladi"gan asar yozgani bilan tabriklagan edi?
- A) "Cho'l havosi"
 B) "Dunyoning ishlari"
 C) "Urushning so'nggi qurboni"
 D) "Ikki eshik orasi"
27. "Onam boshqa turmush qurmadi. Avvaliga bu narsada hech qanday sir yo'qdek edi. Onam bo'lganidan keyin men uchun yashasin-da, deb o'ylardim. Mana, o'zim ham uylandim. Bolalik bo'ldim. Onamning qadrini endi bila boshladim. Meni deb hamma narsadan voz kechish oson bo'lmaganini endi tushundim ..." Ushbu parcha qaysi adabiy qahramonning hayotiy xotiralaridan kelib chiqadigan mulohazalari sifatida ifoda etilgan?
- A) Alimardon ("Bahor qaytmaydi")
 B) Mutal ("Bahor qaytmaydi")
 C) Shoikrom ("Urushning so'nggi qurboni")
 D) Shone'mat ("Urushning so'nggi qurboni")
28. Qaysi javobda Vatanimiz tarixidagi buyuk allomalar: Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sino, Ulug'beklar hayoti, ulug'vor ishlari haqida romanlar yozgan adib nomi berilgan?
- A) Pirimqul Qodirov B) Shuhrat
 C) Odil Yoqubov D) Asqad Muxtor
29. Hajmi, mavzusi, obrazlari, g'oyaviy motivlari va badiiy qimmatini jihatidan dunyodagi eng katta epik asar nomi va uning muallifi berilgan javobni aniqlang.
- A) Firdavsiyning "Shohnoma" asari
 B) Sa'diy Sheroziyning "Guliston" asari
 C) Jaloliddin Rumiyning "Masnaviy" asari
 D) Alisher Navoiyning "Xamsa" asari
30. *Chu sabrim tirnog'ida har kuni yuz ko'hi g'am qozdim,
 Meni oldimdadur Farhod – ojiz, Ko'hkan nozuk.*
 Ushbu baytda qo'llangan she'riy san'atlarni aniqlang.
- A) mubolag'a, talmeh B) talmeh, tarse'
 C) tarse', tajnis D) tardi aks, mubolag'a

TO'G'RI JAVOBLAR

№	Javob		№	Javob		№	Javob	
1	A		11	B		21	B	
2	C		12	B		22	D	
3	C		13	A		23	A	
4	B		14	A		24	B	
5	C		15	D		25	A	
6	B		16	A		26	A	
7	A		17	D		27	B	
8	D		18	B		28	C	
9	D		19	A		29	A	
10	C		20	C		30	A	